รายงานการประชุม
สภาผู้แทนราษฎร

ครั้งที่ ๔๑

(สมัยสามัญ)

วันจันทร์ที่ ๒๘ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๔๗๕

ฉบับสำนักการพิมพ์
ครั้งที่ ๑ ถึง ครั้งที่ ๕๙ (สมัยสามัญ) พ.ศ. ๒๔๗๕

สารบัญ

ครั้งที่ ๔๑/๒๔๗๕

พิจารณาร่างรัฐธรรมนูญครั้งที่สองตั้งแต่มาตรา

๑ ถึง ๖๗ ๕๕๙–๕๗๖

รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร

ครั้งที่ ๔๑/๒๔๗๕

วันจันทร์ที่ ๒๘ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๗๕

ณพระที่นั่งอนันตสมาคม

เริ่มประชุมเวลา ๑๖.๒๔ นาฬิกา

สมาชิกมาประชุม ๕๙ นาย

ประธานสภา ฯ กล่าวว่า วันนี้เราจะได้ตรวจร่างรัฐธรรมนูญอีกครั้งหนึ่ง และในการที่จะพิจารณาครั้งนี้เพื่อความสะดวกขอให้เปลี่ยนภาวะที่ประชุมเป็นอนุกรรมการเต็มสภาด้วย

ประธานอนุกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ กล่าวว่า วันนี้เป็นวันที่พวกเราจะได้ตกลงรับรองร่างรัฐธรรมนูญตามที่ได้ปรึกษาพิจารณาเสร็จแต่วานนี้ แต่ยังมีถ้อยคำที่สงสัยอยู่บ้าง จึงขอเชิญพระธรรมนิเทศซึ่งเป็นปราชญ์ในทางภาษา ฉะนั้นถ้าไม่เป็นการขัดข้องแล้วขอที่ประชุมได้อนุญาตให้พระธรรมนิเทศเข้าร่วมประชุมด้วย เผื่อว่ามีสงสัยถ้อยคำใดก็จะได้ซักถาม

ที่ประชุม อนุมัติให้พระธรรมนิเทศเข้านั่งที่ประชุมด้วย

พระยาราชวังสัน กล่าวว่า ในการที่จะเลือกคำแทนคณะกรรมการราษฎรนี้ เห็นว่าควรใช้คำให้เหมาะ

พระยาพหลพลพยุหเสนา เสนอว่า ตามความสมัครแล้วอยากจะให้ใช้คำเก่า เพราะเป็นคำที่พูดง่ายดีและมีอยู่แล้ว ส่วนคำใหม่ที่พระราชทานลงมานั้น รู้สึกว่าเรียกยากอีกทั้งเป็นคำที่ไม่เคยได้ยินมา คือคำว่ารัฐมนตรีสภา

ประธานสภา ฯ ขอให้ที่ประชุมลงมติ มีผู้เห็นควรใช้คำรัฐมนตรี ๒๘ เสียง ไม่ออกเสียง ๒๔ เสียง ควรใช้คำอื่น ๗ เสียง ตกลงใช้คำว่ารัฐมนตรีแทนคำ "กรรมการราษฎร"

พระยาพหลพลพยุหเสนา เสนอขอให้ออกพระราชบัญญัติยกเลิกพระราชบัญญัติรัฐมนตรีฉบับเก่า

ประธานอนุกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ กล่าวว่า เมื่อที่ประชุมตกลงใช้คำนี้แล้วก็จะได้รับทำนำเสนอโดยด่วน และเนื่องจากที่ตกลงขอใช้รัฐมนตรีสภาแทน "คณะกรรมการราษฎร" "รัฐมนตรี" แทน "กรรมการราษฎร" และ "นายกรัฐมนตรี" แทน "ประธานคณะกรรมการราษฎร"

พระยาราชวังสัน กล่าวว่า ในที่นี้ขออนุญาตแปลคำเพื่อเป็นกำหนดและความหมายต่อไป คำว่า "รัฐมนตรี" ตามตัวแปลว่าเป็นที่ปรึกษาของแผ่นดิน แต่พระธรรมนิเทศบอกว่าคำนี้มีความหมายสูงขึ้นไปเป็นว่า "ข้าราชการผู้ใหญ่ในแผ่นดิน" ไม่ใช่แปลว่าที่ปรึกษาของแผ่นดินเฉย ๆ

ที่ประชุมตกลงตามที่ประธานอนุกรรมการ ฯ เสนอ

ประธานอนุกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ กล่าวว่า บัดนี้จะได้พิจารณาแก้ไขถ้อยคำในร่างรัฐธรรมนูญที่ละมาตรา ๆ ไปเพื่อให้คำสละสลวยยิ่งขึ้น เพราะที่เราได้พิจารณามานั้นความยังไม่กลมเกลียว และที่จะแก้ทั้งนั้นก็แต่ละเพาะมาตราที่จำเป็นเท่านั้น ส่วนมาตราไหนความดีแล้วก็จะได้เลยไปทีเดียว คือ –

มาตรา ๓ คำว่า "สักการะ" นั้นที่ถูกไม่มี "ะ" เพราะฉะนั้นขอตัดออก และคงเป็นว่า "สักการ"

ที่ประชุมอนุมัติให้ตัด "ะ" ออกได้

มาตรา ๔ คำว่า "พุทธมามก" เมื่อคราวประชุมที่แล้วมาเราได้ตกลงกันให้เอา "ะ" ออกเพราะเป็นภาษาบาลีถึงแม้จะไม่มีสระอะก็คงอ่านว่า "พุทธมามก" เป็นสำเนียงเหมือนมีสระอะต่อท้าย ครั้นมาบัดนี้เราเห็นว่า ถ้าแม้เป็นเช่นนั้นแล้วก็จะมีคนที่ไม่รู้อ่านผิดไป ซึ่งเราไม่ประสงค์จะให้เป็นเช่นนั้น จึงขอเติม "ะ" ไว้ตามเดิม

ที่ประชุมอนุมัติให้เติมได้

มาตรา ๕ ตามร่างที่เสนอไว้แต่เดิมมีความ "พระมหากษัตริย์ทรงดำรงตำแหน่งจอมทัพสยาม" แต่เมื่อมาในที่ประชุมคราวก่อน

ได้ตกลงให้ตัดคำว่า "สยาม" ออก แต่นักปราชญ์ทางภาษาว่าถ้าตัดคำว่าสยามออกเสียก็จะไม่สละสลวยดี

พระธรรมนิเทศ กล่าวว่า ในการที่เห็นสมควรจะให้เติมคำว่าสยามลงไว้อีกนั้น ก็เนื่องจากน้ำหนักของเสียงไม่เข้ากัน ถ้อยคำไม่สละสลวย คือคำว่า "ตำ" และ "แหน่ง" มีเสียงหนัก ส่วนคำว่า "จอม" กับ "ทัพ" มีเสียงเบา ถ้าจะให้มีแต่ฉะเพาะ ๔ คำนี้ความก็จะกลืนกันไม่สนิท เพราะพอขึ้นต้น "ตำแหน่ง" ก็เสียงหนักครั้นมาลงท้าย "จอมทัพ" เป็นเสียงเบา ความจึงไม่เสนาะ ฉะนั้นถ้าใส่คำว่า "สยาม" เข้าไว้ก็จะฟังสนิทดี

พระประพิณ ฯ กล่าวว่า ในการที่จะให้ลงไว้นั้นไม่ขัดข้อง

ที่ประชุมอนุมัติให้เติมคำว่า "สยาม" ต่อท้ายมาตรา ๕ ตามร่างเดิม

มาตรา ๖ ประธานอนุกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ กล่าวว่า คำว่าสภาผู้แทนราษฎรนั้นจะให้ใช้คำอื่นหรืออย่างไร เพราะบัดนี้กลายเป็น ๒ สภาขึ้นแล้วรวมทั้งรัฐมนตรีสภาด้วย

พระยาราชวังสัน กล่าวว่า คำว่า "สมัชชา" เห็นเป็นคำที่เคยใช้มาแล้วในทางราชการ ซึ่งแปลเป็นภาษาอังกฤษว่า "Assembly" ฉะนั้นสำหรับสภาผู้แทนราษฎรนี้จะเรียกว่า "สมัชชาผู้แทนราษฎร" (National Assembly) ก็เห็นจะเหมาะ

นายสงวน ตุลารักษ์ กล่าวว่า คำว่า "สภาผู้แทนราษฎร" นี้อยากจะสงวนไว้ใช้ต่อไป เพราะเป็นคำที่รู้จักกันทั่วไปแล้ว หากจะเปลี่ยนไปเป็นอย่างอื่นแล้วก็จะทำให้ราษฎรงงว่าเป็นอะไรก็ไม่ทราบ แต่ถ้าหากจะใช้คำว่าสมัชชาแล้วก็ควรจะเปลี่ยนทางสภารัฐมนตรีดีกว่า

หลวงแสงนิติศาสตร์ กล่าวว่า ข้าพเจ้าเองก็ไม่เป็นผู้ที่มีความรู้ทางอักษรศาสตร์ แต่กระนั้นก็ดีรู้สึกว่าคำ "สมัชชา" เป็นคำใหม่เหลือเกิน ถ้าเปลี่ยน"สภาผู้แทนราษฎร" เป็นคำอื่นแล้วก็จะไม่มีผู้ใดเข้าใจ อาจจะสงสัยว่าตั้งอะไรขึ้นใหม่ และตามความเข้าใจคำว่า "สภา" นั้นเป็นที่ชุมนุมคนมาก เช่นสภากาชาดสยาม ฯ เป็นต้น จึงเห็นควรคงคำเดิมไว้ แม้จะต้องเปลี่ยนใช้คำสมัชชาก็ขอให้เปลี่ยนทางรัฐมนตรีสภา

หลวงอรรถสารประสิทธิ์ กล่าวว่า หลวงแสง ฯ เป็นผู้ที่ไม่มีภูมิรู้ในทางอักษรศาสตร์ เห็นว่าควรจะให้ท่านผู้เป็นปราชญ์ในในทางนี้พิจารณาดีกว่าว่าสมควรจะเปลี่ยนแปลงอย่างไร

ประธานอนุกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ ตอบว่า ถ้าว่าคำ "สมัชชา" เป็นคำใหม่จะคงชื่อสภาไว้ทั้งสองอย่างก็ไม่เห็นลำบาก แต่เมื่อจะเปลี่ยนจริงๆแล้วก็สุดแต่ที่ประชุม

หลวงแสงนิติศาสตร์ รับรองให้คงชื่อไว้ทั้งสองสภา คือว่าไม่ต้องเปลี่ยนชื่อสภาผู้แทนราษฎร

พระยานิติศาสตร์ไพศาลย์ กล่าวว่า ร่างรัฐธรรมนูญนี้เมื่อได้อ่านดูตลอดแล้ว เห็นใช้คำ "สภาผู้แทนราษฎร" ต้น ๆ หลายแห่ง คือเรียกว่าสภาเฉย ๆ ซึ่งบางทีจะทำให้เข้าใจผิดได้ เพราะมาบัดนี้เราเปลี่ยนชื่อคณะกรรมการราษฎรว่ารัฐมนตรีสภาเกิดมีชื่อเป็น ๒ สภาขึ้น ฉะนั้นจึงควรจะเปลี่ยนชื่อเรียกว่าสมัชชาเสียบ้าง ซึ่งคำนี้ทางราชการก็รับรองใช้กันมาแล้ว และคำที่ว่าสั้นจะทำให้เข้าใจผิดก็เช่นในมาตรา ๖๖ และ ๖๗ เป็นต้น

ประธานอนุกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ กล่าวว่า ในมาตรานั้นได้กล่าวถึงเรื่องสภาผู้แทนราษฎรมาแต่มาตรา ๒๕ แล้ว ครั้นมาถึงมาตรา ๖๖ และ ๖๗ ความก็ต่อเนื่องกันมา เห็นว่าจะไม่ทำให้เข้าใจว่าเป็นสภาอื่นเป็นแน่

พระยาศรีวิสารวาจา กล่าวว่า ในชั้นแรกก็ไม่ตั้งใจจะพูด หากแต่ว่าคำ "สมัชชา" นี้เป็นคำที่กระทรวงการต่างประเทศได้แปลใช้สำหรับคำว่า Assembly คือที่ประชุมใหญ่ของ League of Nations (สันนิบาตชาติ) แต่ใจนั้นรักคำว่าสภา หากแต่มีความเห็นพ้องกับพระยานิติศาสตร์ ฯ ว่าในรัฐธรรมนูญนี้มีกล่าว คือว่าสภา ๆ เฉย ๆ มาก จึงอยากจะให้ใช้คำว่า "สมัชชา"

หลวงโกวิท ฯ กล่าวว่า ควรที่จะใช้คำเดิม คือ "สภาผู้แทนราษฎร"

พระเรี่ยมวิรัชชพากย์ เสนอว่า เพื่อกันความเข้าใจผิดและตัดปัญหาเห็นว่าถ้าหากจะมีบทวิเคราะห์ศัพท์สำหรับคำว่าสภา คือสภาผู้แทนราษฎรแล้วก็จะสะดวกดี

ประธานอนุกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ กล่าวว่า กฎหมายนี้เป็นรัฐธรรมนูญไม่ต้องมีบทวิเคราะห์ศัพท์

พระยาราชวังสัน กล่าวว่า เมื่อได้เสนอคำว่าสมัชชาขึ้นมานั้นก็เห็นว่าเป็นคำใหม่ หากจะคงใช้คำว่าสภาอยู่เช่นเดิมก็จะทำเข้าใจผิดได้บ้าง อีกทั้งคำสมัชชาก็เป็นคำที่เคยเห็นใช้มาแล้วในราชการ แต่เมื่อมีสมาชิกไม่พอใจเป็นส่วนมากแล้วก็ขอถอนคำเสนอนั้น

ประธานสภา ฯ จึงถามว่า พระยานิติศาสตร์นั้นก็ชอบให้ใช้คำว่า "สมัชชา" แต่บัดนี้ผู้เสนอขึ้นมาก็ได้ขอถอนไปแล้ว ยังจะคิดใจอยู่หรืออย่างไร

พระยานิติศาสตร์ไพศาลย์ กล่าวว่า เมื่อผู้เสนอได้ถอนไปแล้วเช่นนั้น ก็เป็นอันไม่คิดใจอีกต่อไป

มาตรา ๗ ประธานอนุกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ เสนอขอแก้ในบรรทัดที่ ๒ คือ คำว่า "คณะกรรมการราษฎร" เป็น "รัฐมนตรีสภา"

ที่ประชุม อนุมัติให้แก้ได้

มาตรา ๑๐ บรรทัดที่ ๓ หลังคำว่า "เป็นคณะขึ้น" ให้วรรคแล้วเติมคำว่า "ให้" หน้าคำว่า "เป็นผู้สำเร็จ"

บรรทัดที่ ๒ คำว่า "แต่ในระหว่าง-" ให้แก้เป็น "และในระหว่าง"

บรรทัดที่ ๗ คำว่า "คณะกรรมการราษฎร" แก้เป็น "รัฐมนตรีสภา"

ที่ประชุม อนุมัติให้แก้ได้

มาตรา ๑๒ บรรทัดที่ ๓ คำว่า "เอกสิทธิ" แก้เป็น "เอกสิทธิ์"

ที่ประชุม อนุมัติให้แก้ได้

มาตรา ๑๗ บรรทัดที่ ๑ คำว่า "หรือ" แก้เป็น "และ"

บรรทัดที่ ๒ คำว่า "และวิธีเลือกตั้งกับจำนวนสมาชิก" แก้เป็น "อีกทั้งวิธีเลือกตั้งและจำนวนสมาชิก"

ที่ประชุม อนุมัติให้แก้ได้

มาตรา ๑๘ บรรทัดที่ ๓ คำว่า "เต็มที่ว่าง" แก้เป็นว่า "เต็มตำแหน่งที่ว่างอยู่"

บรรทัดที่ ๔ หลังคำว่า "เข้ามาแทน" ให้เติมคำว่า "นั้น" แล้วจบวรรค

ที่ประชุม อนุมัติให้แก้ได้

มาตรา ๒๐ บรรทัดที่ ๒ ให้ตัดคำว่า "จัก" ท้ายบรรทัดออก

ที่ประชุม อนุมัติให้แก้ได้

มาตรา ๒๑ (๔) บรรทัดแรก ให้ตัดคำว่า "บทบัญญัติแห่ง" ออก

ที่ประชุม อนุมัติให้แก้ไข้

มาตรา ๒๒ ให้เว้นวรรคข้างหลังคำว่า "ของสภา" แล้วเติมคำว่า "ให้" หน้าคำว่า "เป็นประธาน"

ที่ประชุม อนุมัติให้แก้ไข้

มาตรา ๒๕ บรรทัดที่ ๑ หลังคำว่า "ทุกคราว" ให้วรรค

ที่ประชุม อนุมัติ

มาตรา ๒๖ _ ๒๗ ประธานอนุกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ กล่าวว่าความในสองมาตรานี้อย่างเดียวกันไม่ควรจะทำเป็นสองมาตรา จึงขอให้รวมมาตรา ๒๗ เข้าไว้ในมาตรา ๒๖ โดยให้เป็นตอนที่ ๒ ฆ่าคำว่า "มาตรา ๒๗" ออก ส่วนตอนสองของมาตรา ๒๗ ซึ่งเริ่มต้นว่า "ถ้ามีจำนวนเสียง....." นั้นให้รวมเข้าเป็นตอนเดียวกับตอนที่ ๑ (คือไม่ต้องย่อหน้า)

ที่ประชุม อนุมัติให้แก้ไข้

มาตรา ๒๘ แก้เป็นมาตรา ๒๗

คำว่า "เอกสิทธิ" ในบรรทัดที่ ๒ และที่ ๕ แก้เป็น "เอกสิทธิ์" และให้เติมคำว่า "ด้วย" ลงท้ายบรรทัดที่ ๗

ที่ประชุม อนุมัติให้แก้ไข้

มาตรา ๒๙ แก้เป็นมาตรา ๒๘

คำที่ว่า "แล้วแต่สภาจะลงมติ" ในความที่แก้ใหม่ แก้เป็นว่า

"แล้วแต่สภาจะกำหนด"

ที่ประชุมอนุมัติให้แก้ได้

มาตรา ๓๐ แก้เป็นมาตรา ๒๙

มาตรา ๓๑ แก้เป็นมาตรา ๓๐

วรรคที่ ๒ บรรทัดที่ ๑ หลังคำว่า "ดำเนินมา" เติมว่า "ทรงทำ" วรรคที่ ๒ บรรทัดที่ ๒ คำว่า "ประธานคณะกรรมการราษฎร" แก้เป็นว่า "นายกรัฐมนตรีสภา"

ที่ประชุม อนุมัติให้แก้ได้

มาตรา ๓๒ แก้เป็นมาตรา ๓๑

มาตรา ๓๓ แก้เป็นมาตรา ๓๒

บรรทัดที่ ๑ ให้ตัดคำว่า "แห่ง" ออก

ที่ประชุม อนุมัติให้แก้ได้

มาตรา ๓๔ แก้เป็นมาตรา ๓๓

บรรทัดที่ ๓ คำว่า "แต่การพิจารณา" แก้เป็น "และการพิจารณา"

ที่ประชุม อนุมัติให้แก้ได้

มาตรา ๓๕ แก้เป็นมาตรา ๓๔

มรรทัดที่ ๓ ให้เติมคำว่า "และ" ลงหน้าคำว่า "ประธาน"

ที่ประชุม อนุมัติให้แก้ได้

มาตรา ๓๖ แก้เป็นมาตรา ๓๕

มาตรา ๓๗ แก้เป็นมาตรา ๓๖

ประธานอนุกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ กล่าวว่า เมื่อคราวประชุมครั้งก่อน เราได้ตกลงเพิ่มความลงในมาตรานี้วรรคหนึ่ง ว่าด้วยเรื่องการทำงบประมาณแผ่นดิน มาบัดนี้ได้พิจารณาดูเห็นว่าความหมายนั้นต่างกัน ไม่สมควรจะให้อยู่ในมาตราเดียวกัน เพราะฉะนั้นจึงขอให้แยกความในวรรค ๒ ออกเป็นอีกมาตราหนึ่งต่างหาก คือให้เป็นมาตรา ๓๗ ซึ่งมีความตามที่ตกลงดังนี้

มาตรา ๓๗ งบประมาณประจำปีแห่งรัฐนั้น ท่านว่าต้องตราขึ้นเป็นพระราชบัญญัติ และถ้าพระราชบัญญัติออกไม่ทันปีใหม่ ท่านให้ใช้พระราชบัญญัติงบประมาณปีก่อนไปพลาง"

และขอแก้คำว่า "งบประมาณประจำปีแห่งรัฐนั้น" เป็นว่า "งบประมาณแผ่นดินประจำปี"

ที่ประชุม อนุมัติให้แก้ได้

มาตรา ๓๘ บรรทัดที่ ๒ คำว่า "ประธานคณะกรรมการราษฎร" แก้เป็น "นายกรัฐมนตรีสภา"

ที่ประชุม อนุมัติให้แก้ได้

มาตรา ๓๙ บรรทัดที่ ๓ คำว่า "ประธานคณะกรรมการราษฎร" แก้เป็น "นายกรัฐมนตรีสภา"

บรรทัดที่ ๗ คำว่า "มิได้ลงพระปรมาภิไธย" แก้เป็น "มิได้ทรงลงพระปรมาภิไธย"

ที่ประชุม อนุมัติให้แก้ได้

มาตรา ๔๐ บรรทัดที่ ๓ คำว่า "กิจการงานของรัฐ" แก้เป็น "ราชการแผ่นดิน"

วรรคที่ ๒ คำว่า "ได้ถามกรรมการราษฎร" แก้เป็นว่า "ตั้งกระทู้ถามรัฐมนตรี"

วรรคที่ ๒ บรรทัดที่ ๒ คำว่า "กิจการงาน" แก้เป็น "การงาน" และคำว่า "กรรมการ" แก้เป็น "รัฐมนตรี"

บรรทัด ๔ คำว่า "ของประเทศ" แก้เป็น "ของแผ่นดิน"

ที่ประชุม อนุมัติให้แก้ได้

มาตรา ๔๑ บรรทัดที่ ๒ คำว่า "กรรมการราษฎร" แก้เป็น "รัฐมนตรี"

ที่ประชุม อนุมัติให้แก้ได้

มาตรา ๔๒ บรรทัดที่ ๓ คำว่า "คณะกรรมการราษฎร" แก้เป็น "รัฐมนตรีสภา"

บรรทัดที่ ๔ หลังคำว่า "สมาชิก" เติมคำว่า "สภาผู้แทนราษฎร" แล้วตัดคำว่า "อื่น" ออก

ที่ประชุม อนุมัติให้แก้ได้

มาตรา ๔๓ วรรคที่ ๒ คำว่า "เอกสิทธิ" แก้เป็น "เอกสิทธิ์" และเลข "๒๔" แก้เป็น "๒๗"

บรรทัดที่ ๒ ให้ตัดคำว่า "บัญญัติแห่งบท" ออก

ที่ประชุม อนุมัติให้แก้ได้

มาตรา ๔๔ บรรทัดที่ ๑ คำว่า "ตั้งบทบัญญัติใน" แก้เป็น "ตาม"

บรรทัดที่ ๒ คำว่า "ไม่น้อยกว่า" แก้เป็น "ไม่ต่ำกว่า"

ที่ประชุม อนุมัติให้แก้ได้

มาตรา ๔๕ บรรทัดที่ ๑ คำว่า "วางระเบียบ" แก้เป็น "ตั้งข้อบังคับ"

ที่ประชุม อนุมัติให้แก้ได้

หมวด ๔ คำว่า "คณะกรรมการราษฎร" ใต้คำว่า "หมวด ๔" แก้เป็น "รัฐมนตรีสภา"

มาตรา ๔๖ บรรทัดที่ ๑ คำว่า "คณะกรรมการราษฎร" แก้เป็น "รัฐมนตรีสภา"

บรรทัดที่ ๒ คำว่า "ขึ้นคณะหนึ่งกอบด้วยประธานนายหนึ่งและกรรมการอีกอย่าง" นั้น แก้เป็น "ขึ้นสภาหนึ่งประกอบด้วยนายกนายหนึ่ง และรัฐมนตรีอีกอย่าง"

บรรทัดที่ ๒ คำว่า "การตั้งประธานคณะกรรมการราษฎรประธานแห่งสภาเป็นผู้ตั้ง" แก้เป็นว่า "ในการตั้งนายกรัฐมนตรีประธานแห่งสภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้ตั้ง"

และให้แก้คำว่า "คณะกรรมการราษฎร" เป็น "รัฐมนตรีสภา"

ที่ประชุม อนุมัติให้แก้ได้

มาตรา ๔๗ บรรทัดที่ ๑ คำว่า "ประธานคณะกรรมการราษฎรนายหนึ่ง" แก้เป็น "นายกรัฐมนตรีสภา"

บรรทัด ๒ คำว่า "กรรมการราษฎร" แก้เป็น "รัฐมนตรี"

ที่ประชุม อนุมัติให้แก้ได้

มาตรา ๔๘ บรรทัดที่ ๑ คำว่า "กรรมการราษฎรผู้ซึ่งมิได้" แก้เป็น "รัฐมนตรีผู้มิได้"

วรรคที่ ๒ แก้คำว่า "เอกสิทธิ" และ "๒๘" เป็น "เอกสิทธิ์" กับ "๒๗"

ที่ประชุม อนุมัติให้แก้ได้

มาตรา ๔๙ คำว่า "กรรมการราษฎร" แก้เป็น "รัฐมนตรี" คำว่า "ออกจากการเป็นสมาชิก" แก้เป็น "ออกจากสมาชิกภาพ"

ที่ประชุม อนุมัติให้แก้ได้

มาตรา ๕๐ คำว่า "คณะกรรมการราษฎร" บรรทัดที่ ๑ แก้เป็น "รัฐมนตรีสภา"

วรรคที่ ๒ บรรทัดที่ ๑ คำว่า "กรรมการ ราษฎร" แก้เป็น "รัฐมนตรี"

วรรคที่ ๒ บรรทัดที่ ๓ คำว่า "แต่กรรมการราษฎร" แก้เป็น "และรัฐมนตรี"

ที่ประชุม อนุมัติให้แก้ได้

มาตรา ๕๑ พระเจ้าวรวงศ์เธอพระองค์ กล่าวว่า ในการที่จะพูดนั้นมิใช่ว่าจะขัดก็ห้ามได้และอันที่จริงก็ไม่อยากจะพูด หากแต่ว่าฟัง ๆ ไป

ตามที่ได้แก้มาแล้วให้รู้สึกว่าจะมีเป็นสองสภาขึ้น ซึ่งความประสงค์ก็ไม่อยากให้เป็นเช่นนั้น จึงขอถือโอกาสกล่าวว่าคำว่า "รัฐมนตรีสภา" นี้ถ้าหากว่าจะเปลี่ยนเป็นว่า "คณะรัฐมนตรี" ได้ก็จะไม่มีปัญหาอันจะทำให้เข้าผิดได้ เพราะฉะนั้นขอเสนอต่อที่ประชุมเพื่อพิจารณา แม้ว่าใช้ได้ก็จะให้ความสะดวก

นายมังกร สามเสน รับรองและกล่าวว่าความประสงค์ของเราก็จะให้มีสภาเดียวไม่จึงควรใช้คำสภาอีก ซึ่งอาจเป็นการเข้าใจไปว่ามีสองสภา

ที่ประชุม ลงมติเห็นชอบตามคำที่พระเรียมฯ เสนอ เป็นอันว่าคำว่า"คณะกรรมการราษฎร" และคำว่า "รัฐมนตรีสภา" ที่ได้แก้กันมาแล้วเปลี่ยนเป็น "คณะรัฐมนตรี" และคำว่า "นายกรัฐมนตรีสภา" แก้เป็น "นายกรัฐมนตรี" ส่วนคำว่า "รัฐมนตรี" ที่แก้จากคำว่า "กรรมการราษฎร" นั้นคงเดิม

ส่วนข้อความใดที่เกี่ยวกับถ้อยคำที่ได้แก้ใหม่นี้ก็จะได้จัดการแก้ต่อไปและ ในมาตรา ๕๓ แก้ตามคำใหม่ดังนี้

บรรทัดที่ ๓ คำว่า "กรรมการราษฎร" แก้เป็น "รัฐมนตรี"

บรรทัดที่ ๓ คำว่า "คณะกรรมการราษฎร" แก้เป็น "คณะรัฐมนตรี"

ที่ประชุม อนุมัติให้แก้ได้

มาตรา ๕๔ บรรทัดที่ ๓ คำว่า "หรือที่จะ" แก้เป็น "หรือจะ"

บรรทัดที่ ๒ ตัดคำว่า "จะ" สุดท้ายออก

บรรทัดที่ ๓ ตัดคำว่า "ก่อนจึงจะเป็นอันใช้ได้" ออก

ที่ประชุม อนุมัติให้แก้ได้

มาตรา ๕๗ เดิม "๓๓" แก้เป็น "๓๒" บรรทัดที่ ๓ คำว่า "กรรมการราษฎรคนใดคนหนึ่ง" แก้เป็น "รัฐมนตรีนายหนึ่ง"

ที่ประชุม อนุมัติให้แก้ได้

มาตรา ๖๓ (๑) คำว่า "คณะกรรมการราษฎรประการหนึ่ง" แก้เป็น "คณะรัฐมนตรีทางหนึ่ง" บรรทัดสุดท้าย (๓) ที่ว่า "อีกทางหนึ่ง" ตัดคำว่า "อีก" ออก

ที่ประชุม อนุมัติให้แก้ได้

มาตรา ๖๕ บรรทัดที่ ๓ คำว่า "แต่อย่าง" แก้เป็น "และอย่าง"

บรรทัดที่ ๕ คำว่า "กอบขึ้น" แก้เป็น "ประกอบ" ข้อ ๒ คำว่า "โปรดเกล้าฯ ให้" แก้เป็น "ทรง"

ที่ประชุม อนุมัติให้แก้ได้

มาตรา ๖๖ เดิม "๓๖" แก้เป็น "๓๕"

มาตรา ๖๗ บรรทัดที่ ๓ คำว่า "คงกอบด้วย" แก้เป็น "คงประกอบด้วย" และตัดคำว่า "เจ็ดสิบคน" ออก

ที่ประชุม อนุมัติให้แก้ได้

พระยานิติศาสตร์ไพศาลย์ กล่าวว่า ในมาตรา ๕๖ วรรค ๒ ที่ได้ตกลงให้เติมคำว่า "ผู้แทนราษฎร" ลงไปหลังคำว่า "ประธานแห่งสภา" นั้น บัดนี้ก็คงเหลืออยู่แต่สภาเดียวแล้วเห็นจะไม่จำเป็นที่จะให้คงอยู่

ที่ประชุมเห็นชอบด้วย และอนุมัติให้ตัดคำว่า "ผู้แทนราษฎร" ออก

ประธานอนุกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ กล่าวว่า ตามที่เราได้แก้ไขพิจารณามานี้ยังไม่แล้วเสร็จ เพราะเหตุว่าในตอนหลังได้ตกลงให้แก้ไขคำว่า "รัฐมนตรีสภา" เป็น "คณะรัฐมนตรี" และคำว่า "นายกรัฐมนตรีสภา" เป็น "นายกรัฐมนตรี" ซึ่งครั้นจะกลับไปแก้ไขอีกทีหนึ่งก็จะเสียเวลา จึงใคร่จะขอให้ที่ประชุมอนุมัติให้อนุกรรมการร่างรัฐธรรมนูญไปจัดการแก้ไขฉะเพาะคำที่กล่าวนั้นต่อไป

พระสุธรรมวินิจฉัย รับรองที่จะมอบให้อนุกรรมการฯ รับไปพิจารณาดังที่ประธานอนุกรรมการร่างรัฐธรรมนูญขอ

ประธานสภาฯ กล่าวว่า บัดนี้การพิจารณาก็ได้เสร็จไปตอนหนึ่งแล้ว แต่ยังมีถ้อยคำที่จะต้องแก้ไขอีกบ้าง คือจะต้องย้อนแก้คำที่ได้แก้มาแล้วเป็นอีกอย่างหนึ่ง คือในชั้นเดิมได้แก้คำว่า "คณะกรรมการราษฎร" เป็น "รัฐมนตรีสภา" คำว่า "ประธานคณะกรรมการราษฎร" "แก้เป็นนายกรัฐมนตรีสภา" และคำว่า "กรรมการราษฎร" เป็น "รัฐมนตรี" แต่บัดนี้ได้มีข้อตกลงกันใหม่ให้แก้คำเหล่านี้อีก คือคำว่า "รัฐมนตรีสภา" แก้เป็น "คณะรัฐมนตรี" และคำว่า "นายกรัฐมนตรีสภา" แก้เป็น "นายกรัฐมนตรี" ฉะนั้น ประธานอนุกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ จึงขอเลื่อนเวลาไปจัดการ

แก้ไขถ้อยคำดังที่กล่าวมาแล้ว แต่นำมาเสนอในวันที่ ๒๙ พฤศจิกายน
เวลา ๑๖ นาฬิกาอีกครั้งหนึ่ง

เลิกประชุมเวลา ๑๙ นาฬิกา

หลวงคหกรรมบดี

นายปพาฬ บุญ-หลง

นายสิงห์ กลางวิสัย

ผู้จดรายงานการประชุม

ตรวจแล้ว

พญ.

ปรีชานุสาสน์

๗ ธันวา ๗๕

วุฒิศาสตร์

นิติศาสตร์

นายมังกร

จรูญ ณบางช้าง

พิมพ์ที่กองการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร